

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора
ОСЕРЕДЧУК Ольги Анатоліївни
на дисертацію Шинкарук Олександри Василівни
«Теоретико-методичні засади формування академічної
доброчесності студентів соціономічних спеціальностей»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

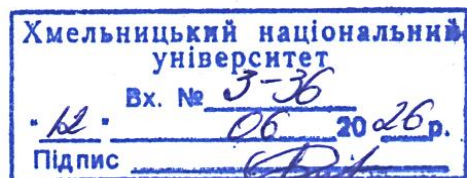
Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок із планами відповідними науковими програмами, темами, планами. У сучасних умовах трансформації системи вищої освіти України, інтеграції до європейського освітнього простору, цифровізації освітнього середовища та активного впровадження технологій штучного інтелекту проблема формування академічної доброчесності набуває особливої актуальності. Академічна доброчесність сьогодні постає не лише нормативною вимогою функціонування закладів вищої освіти, а й важливою ціннісною основою професійної підготовки майбутніх фахівців, що визначає якість освітнього процесу, рівень довіри до результатів навчальної й наукової діяльності та загалом ефективність функціонування освітньо-наукового простору.

Особливої значущості зазначена проблема набуває у процесі підготовки студентів соціономічних спеціальностей, професійна діяльність яких безпосередньо пов'язана з міжособистісною взаємодією, дотриманням етичних норм, відповідальністю, гуманістичними цінностями та високим рівнем професійної культури. Саме тому рівень сформованості академічної доброчесності у майбутніх фахівців соціономічної сфери значною мірою визначає їхню готовність до професійної діяльності на засадах чесності, відповідальності, справедливості та професійної етики.

Актуальність теми дослідження посилюється також сучасними викликами, пов'язаними з поширенням недоброчесних практик у студентському середовищі, формалізацією освітньої діяльності, проблемами некоректного використання інформації та порушенням авторського права. За таких умов особливої ваги набуває необхідність теоретичного обґрунтування та практичної реалізації цілісної педагогічної системи формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей.

Прийняття Закону України «Про академічну доброчесність» (18. 12. 2025 р.) засвідчило державний пріоритет утвердження принципів академічної етики та зумовило потребу в науковому обґрунтуванні ефективних педагогічних механізмів формування академічної доброчесності студентської молоді.

Своєчасність дисертаційного дослідження підтверджується й виокремленням та вирішенням ряду суперечностей, зокрема: між зростанням вимог до дотримання принципів академічної доброчесності у професійній діяльності фахівців соціономічної сфери та недостатньою розробленістю теоретико-методологічних засад формування академічної доброчесності

студентів соціономічних спеціальностей у процесі професійної підготовки; між потребою закладів вищої освіти у системному формуванні академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей та відсутністю науково обґрунтованої концепції, педагогічних умов і цілісної педагогічної системи її формування; між необхідністю впровадження в освітній процес ефективного навчально-методичного забезпечення формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей та недостатнім рівнем розроблення й практичного використання відповідного методичного інструментарію в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень Національного університету біоресурсів і природокористування України «Підготовка та реалізація перекладацьких проєктів у закладах вищої освіти» (державний реєстраційний номер 0118U004694). Тему роботи затверджено вченою радою Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Викладені міркування переконують у тому, що тема дисертації Шинкарук Олександри Василівни є своєчасною, актуальною та відповідає сучасним запитам педагогічної науки й практики.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

Аналіз дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що дослідження має комплексний, системний і завершений характер. Здобувачкою здійснено ґрунтовний аналіз стану розробленості проблеми формування академічної доброчесності у вітчизняному та зарубіжному науковому просторі, визначено теоретико-методологічні засади дослідження, уточнено сутність і зміст ключових понять.

На особливу увагу заслуговує авторське трактування академічної доброчесності як системного особистісного утворення, що інтегрує когнітивний, ціннісний і поведінковий компоненти та формується в процесі освітньої взаємодії. Важливим науковим здобутком є розроблення концепції формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, у межах якої академічна доброчесність розглядається не лише як нормативна вимога, а як складова професійної ідентичності майбутнього фахівця.

Науково цінним є те, що здобувачкою: обґрунтовано теоретико-методичні засади формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей; визначено та схарактеризовано структуру академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей; розроблено критерії, показники та рівні сформованості академічної доброчесності; змодельовано педагогічну систему формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей; розроблено навчально-методичне забезпечення формування академічної доброчесності у закладах вищої освіти; експериментально перевірено ефективність запропонованої педагогічної системи.

До найбільш суттєвих наукових результатів дисертаційного дослідження відносимо також визначення та теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування академічної доброчесності студентів

соціономічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Особливої уваги заслуговує обґрунтована авторкою необхідність формування ціннісно-мотиваційної спрямованості студентів на дотримання принципів академічної доброчесності як складової професійної етики майбутнього фахівця соціономічної сфери. Науково цінним є впровадження педагогічної умови інтеграції принципів академічної доброчесності у зміст професійної підготовки студентів соціономічних спеціальностей через міждисциплінарну взаємодію та практико орієнтовані форми навчання. Важливим результатом дослідження є обґрунтування необхідності створення в закладі вищої освіти академічно доброчесного освітнього середовища, що забезпечує системне формування відповідальної академічної поведінки студентів. Заслуговує на позитивну оцінку визначена здобувачкою педагогічна умова розвитку рефлексивної позиції студентів щодо усвідомлення особистої відповідальності за результати власної навчальної та наукової діяльності. Експериментальна перевірка ефективності запропонованих педагогічних умов підтвердила їх результативність у процесі формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей.

Безумовно позитивним є комплексний характер дослідження, у якому поєднано системний, діяльнісний, аксіологічний, компетентнісний, особистісно орієнтований, середовищний та деонтологічний підходи, що забезпечило багатовимірне осмислення досліджуваного феномену.

Нові факти, одержані здобувачем.

У дисертаційному дослідженні Шинкарук Олександри Василівни вперше теоретично обґрунтовано концепцію формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Розроблено та експериментально перевірено педагогічну систему формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, що ґрунтується на поєднанні ціннісного, когнітивного, діяльнісного та рефлексивного складників. Визначено й обґрунтовано педагогічні умови ефективного формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей у процесі професійної підготовки. Схарактеризовано структуру академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей та виокремлено її основні компоненти: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний і рефлексивно-оцінний. Розроблено критерії, показники та рівні сформованості академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей. Уточнено сутність і зміст ключових понять дослідження: «академічна доброчесність», «формування академічної доброчесності», «культура академічної доброчесності», «студенти соціономічних спеціальностей». Подальшого розвитку набули теоретико-методичні засади формування академічної доброчесності здобувачів вищої освіти в умовах цифровізації освітнього середовища та використання технологій штучного інтелекту. Науково обґрунтовано доцільність поєднання інституційних механізмів забезпечення академічної доброчесності з педагогічними інструментами формування професійної етики та моральної відповідальності студентів. Розроблено

навчально-методичне забезпечення формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Результати експериментальної роботи підтвердили ефективність запропонованої педагогічної системи та засвідчили позитивну динаміку рівнів сформованості академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, є достатньо обґрунтованими. Це підтверджується логікою наукового пошуку, коректністю визначення мети, завдань, об'єкта, предмета дослідження, адекватністю використаних методів поставленим завданням.

Дисертанткою здійснено ґрунтовний аналіз наукових джерел із проблеми дослідження, використано широкий спектр методів наукового пізнання, що дозволило забезпечити достовірність та об'єктивність отриманих результатів. Позитивно оцінюємо проведення експериментальної роботи, результати якої підтверджують ефективність запропонованої педагогічної системи формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей.

Науковий апарат дослідження характеризується чіткістю та логічністю. Висновки дисертації відповідають поставленим завданням і відображають основні результати наукового пошуку.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Дисертаційне дослідження Шинкарук Олександри Василівни має вагомим теоретичне та практичне значення для розвитку теорії і методики професійної освіти. Теоретична цінність роботи полягає у розширенні наукових уявлень про сутність, структуру та особливості формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей у закладах вищої освіти. У дисертації здійснено цілісне теоретико-методологічне обґрунтування концепції формування академічної доброчесності як складової професійного становлення майбутніх фахівців соціономічної сфери. Важливим внеском у педагогічну науку є розроблення педагогічної системи формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, яка ґрунтується на інтеграції аксіологічного, компетентнісного, системного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів. Результати дослідження поглиблюють теоретичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців у контексті сучасних викликів цифровізації освіти та поширення технологій штучного інтелекту. Практичне значення дисертації полягає у розробленні та впровадженні навчально-методичного забезпечення формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Запропоновані авторкою педагогічні умови, методичні рекомендації, форми та методи роботи можуть бути використані у професійній підготовці здобувачів вищої освіти, розробленні освітніх програм, навчальних дисциплін і систем внутрішнього забезпечення якості освіти. Результати дослідження доцільно використовувати в освітньому процесі закладів вищої освіти під час формування культури академічної доброчесності та професійної етики

студентської молоді. Практичну цінність мають також розроблені критерії, показники та рівні сформованості академічної доброчесності, які можуть бути використані для моніторингу ефективності освітнього процесу. Отримані результати мають важливе значення для подальшого розвитку педагогічної науки та вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Наукова і практична значущість результатів дослідження підтверджується актами впровадження у вітчизняних закладах вищої освіти, зокрема: Національний університет біоресурсів і природокористування України (акт № 1227-19-1/2026 від 09.01.2026 р.), Університет Григорія Сковороди в Переяславі (довідка № 1776 від 10.12.2025 р.), Чорноморський національний університет імені Петра Могили (довідка № 02-05/18 від 29.01.2026 р.), Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-12/56 від 19.01.2026 р.), Чернівецький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету (довідка № 17/01-01 від 19.01.2026 р.), Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права» (довідка № 12 від 14.01.2026 р.).

На основі узагальнення результатів наукового пошуку, здійсненого Шинкарук О.В., вивчення рукопису дисертації, а також опублікованих наукових і науково-методичних праць ми доходимо висновку, що особистий науковий доробок здобувачки можна кваліфікувати як достатньо значущий внесок у розвиток педагогічної науки та професійної освіти зокрема.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Результати дисертаційного дослідження доцільно використовувати у процесі професійної підготовки студентів соціономічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Розроблені авторкою педагогічні умови, методичні матеріали та навчально-методичне забезпечення можуть бути впроваджені під час викладання дисциплін професійного та соціально-гуманітарного циклів. Теоретичні положення і висновки дисертації можуть бути використані у процесі розроблення освітніх програм, внутрішніх політик забезпечення академічної доброчесності та систем моніторингу якості освіти. Практичні результати дослідження становлять інтерес для науково-педагогічних працівників, гарантів освітніх програм, працівників центрів забезпечення якості освіти та адміністрації закладів вищої освіти. Матеріали дисертації можуть бути використані також у подальших наукових дослідженнях, присвячених проблемам професійної етики, академічної культури та забезпечення якості вищої освіти. Окремі результати дослідження можуть бути покладені в основу розроблення тренінгових програм, курсів підвищення кваліфікації та просвітницьких заходів із питань академічної доброчесності. Практичне впровадження запропонованих авторкою положень сприятиме утвердженню культури академічної відповідальності та підвищенню якості професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертаційна робота Шинкарук Олександри Василівни є цілісним, логічно побудованим і завершеним науковим дослідженням, у якому послідовно реалізовано поставлену мету та завдання. Структура дисертації характеризується чіткістю, взаємозв'язком окремих розділів та внутрішньою логікою викладу матеріалу.

У вступі дисертанткою ґрунтовно обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методологічні засади та розкрито наукову новизну і практичне значення роботи.

У першому розділі здійснено комплексний аналіз теоретико-методологічних засад формування академічної доброчесності, уточнено сутність базових понять дослідження та висвітлено стан наукової розробленості проблеми у вітчизняному й зарубіжному науковому просторі.

У другому розділі обґрунтовано авторську концепцію формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, визначено педагогічні умови та розроблено структурно-функціональну модель досліджуваного процесу.

У третьому розділі проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід формування академічної доброчесності здобувачів вищої освіти, висвітлено сучасні підходи до забезпечення академічної етики в освітньому середовищі та визначено можливості творчого використання позитивних практик у системі вищої освіти України. Особливу увагу авторкою приділено аналізу зарубіжних практик утвердження академічної доброчесності, зокрема механізмам запобігання академічним порушенням, розвитку академічної культури та формування відповідальної поведінки здобувачів вищої освіти в університетах країн Європейського Союзу та Північної Америки.

У четвертому розділі схарактеризовано педагогічну систему формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, розкрито зміст, форми, методи та етапи її реалізації в освітньому процесі закладів вищої освіти, обґрунтовано педагогічні умови.

У п'ятому розділі представлено організацію та методику проведення педагогічного експерименту, визначено критерії, показники й рівні сформованості академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, здійснено аналіз результатів експериментальної роботи, доведено ефективність запропонованої педагогічної системи та підтверджено позитивну динаміку сформованості академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей.

Реферат і зміст дисертації повною мірою відображають основні положення, результати та висновки проведеного дослідження. У роботі здійснено ґрунтовний аналіз теоретичних і методологічних засад формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, визначено концептуальні підходи та педагогічні умови реалізації досліджуваного процесу. Позитивної оцінки заслуговує належний рівень наукової аргументації, системність викладу матеріалу та коректність використання наукового апарату. Експериментальна частина дослідження

характеризується достатньою репрезентативністю, а результати педагогічного експерименту підтверджують ефективність запропонованої педагогічної системи. Висновки до розділів і загальні висновки дисертації є логічними, обґрунтованими та відповідають поставленим завданням дослідження. Загалом дисертація справляє позитивне враження як самостійне, концептуально завершене й актуальне наукове дослідження, виконане на високому науково-методичному рівні.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Позитивно оцінюючи загальний рівень дисертаційного дослідження, його наукову новизну та практичне значення, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. Здобувачкою ґрунтовно обґрунтовано теоретичні засади формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, проте, на нашу думку, доцільним було б ширше висвітлити взаємозв'язок академічної доброчесності з процесами формування професійної ідентичності та професійної деонтології майбутніх фахівців соціономічної сфери.

2. У роботі значна увага приділена теоретико-методологічному обґрунтуванню проблеми формування академічної доброчесності, однак окремі аспекти впливу цифрових технологій та штучного інтелекту на академічну поведінку студентів могли б бути висвітлені більш детально.

3. У процесі аналізу зарубіжного досвіду доцільним було б ширше представити порівняльний аналіз практик забезпечення академічної доброчесності у країнах Європейського Союзу та можливості їх адаптації в українському освітньому просторі.

4. Представлена в дисертації (розділ 4) модель педагогічної системи формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей є змістовною та концептуально цілісною, проте, на нашу думку, доцільним було б більш детально конкретизувати взаємозв'язки між окремими структурними компонентами моделі та механізми їх практичної реалізації в освітньому процесі закладу вищої освіти.

5. Окремі положення, присвячені методичному забезпеченню формування академічної доброчесності, могли б бути конкретизовані через подання більшої кількості прикладів практичного використання запропонованих методик у процесі професійної підготовки студентів соціономічних спеціальностей.

Водночас висловлені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційного дослідження та мають рекомендаційний характер.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях.

Основні положення, ідеї, результати дослідження опубліковано в 49 науковій і навчально-методичній публікаціях (із них 38 – одноосібні): 1 монографія у співавторстві в закордонному виданні; 22 статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 6 статей у періодичних виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Web of Science і Scopus; 19 публікацій, що засвідчує апробацію матеріалів

дисертації на науково-практичних конференціях; 1 праця, що додатково відображає результати науково-педагогічного дослідження.

Дисертація є результатом самостійних досліджень, не містить елементів фальсифікації, компіляції, плагіату та запозичень, що констатує відсутність порушення академічної доброчесності. Використання текстів інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

Висновок. Рецензоване дисертаційне дослідження Шинкарук Олександри Василівни на тему «Теоретико-методичні засади формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано науково-прикладну проблему щодо теоретичного обґрунтування концепції, моделювання педагогічної системи формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, що має важливе значення для подальшого розвитку педагогічної науки, зокрема спеціальності 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти. Дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. №1197) та іншим вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертаційних досліджень і заслуговує на позитивну оцінку, а її авторка Шинкарук Олександра Василівна заслуговує присудження ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри практичної психології
та ментального здоров'я
Національного університету
«Львівська політехніка»

Ольга ОСЕРЕДЧУК

Ольга Осередчук

Підписав: [немає]

Від імені [немає]

Р. Бредасовська

